

Viša kmetijska šola v Tičnu-Liebwerdu na Českem.

Ker ima Kranjska dežela v tej šoli 3 svojih rojakov, ki so štipendisti (gosp. Ernst Kramar iz Škofje Loke je letos z odliko dovršil 3letni tečaj, gosp. Jos. Jarc iz Medvoda je prvi bil med učenci 2. tečaja, in gosp. Etb. Henr. Schollmayr tudi je 1. leto dovršil) pa tudi Štajarska dežela ima enega svojih rojakov v tej šoli, zato utegne bralce „Novic“ zanimati poročilo o tej šoli po „Oesterr. Landw. Ztg.“, iz katerega se razvidi, da ta šola, ki je na prav dobrem glasu v vrsti viših kmetijskih šol, obstoji že 10 let, katero je prejšnjih 16 let njen ustanovnik grof Franc Thun-Hohenstein vzdrževal in se je zdaj od niže kmetijske šole povzdignila na stopinjo višje, v kateri se uči nad 20 predmetov (razen kmetijskih in v kmetijstvo segajočih nauk učil se je tudi česki jezik). Profesorjev rednih je štela letos 5 in 1 asistenta, 9 pa je bilo izvanrednih učiteljev. Učencev rednih je bilo 75, izvanrednih 6, tedaj skupaj 81, in sicer iz Českega 54, iz Moravskega 15, iz doljne Avstrije 3, iz Kranjskega 3, iz Galicije 2, iz Ogerskega 2, iz Štajarskega 1 in iz Holandije 1. — Slovesni sklep šole je bil 29. julija, nov začetek bode 2. oktobra t. l.

Nove postave.

Postava in službeno navodilo za c. k. žandarstvo v našem cesarstvu.

(Dalje.)

Navadni službeni opravki žandarstva.

Navadni službeni opravki žandarstva (po §. 26. postave) so ti-le:

1. Kjer je moči sè svojim pristopom ovirati, da se kako kaznjivo djanje ne stori ali ne dokonča, že storjene prestopke postav poizvedovati in naznanjati ter hudodelce vsakovrstne zasledovati;

2. vse prestopnike postav svariti, v pokaznjenje ovajati, oziroma po določenih §§^{fov} 49., 50. in 51. tega službenega navodila prijemati, dotičnemu oblastvu oddajati ter poročati, za kaj je bil kdo prijet.

Prijeti človek, katerega žandar ne sme po nikakem sam izpustiti, naj se — če je le kolikanj mogoče — precej, a najpozneje v 24 urah z naznanilom oddá pristojnemu oblastvu;

3. v ohrambo javnega pokoja, reda in varnosti vsako vrevo (stekanje ljudi) ali vsak natep spuntane množice ubraniti, zatreti ter kolovodnike v pest dobiti;

4. svojino (lastnino) in osebo vsakega državljana od katere koli sile braniti ali ščititi in če je treba s tistimi, ki eno ali drugo v nevarnost pripravljajo, ravnati tako, kakor veleva točka 2;

5. o vseh na cesti, v vodi ali kjer si bodi najdenih mrličih, o vsakem požaru, o tatinskih vlomih, razbojnih (tolovajskih) napadih in drugih kaznivih djanjih na tanko razpraševati ljudi in dozvedeno naznanjati oblastvu;

6. na javnih ulicah, tržiščih, o zborih ljudstva ali taborih, za katere se je bati, da bi utegnili javnemu redu nevarni postati, o požarih, povodnjih in sploh pri vsaki občni nevarnosti pokoj, red in varnost vzdrževati in vnovič napravljati, nerednosti in napačnosti odvracati, začetnike takih nespodobnosti in druge zlobneže in upornike prijemati ter z njimi delati tako, kakor je rečeno v točki 2;

7. paziti na to, da se izpolnujejo propisi, izdani v ta namen, da bi se ubranila kaka nesreča in oškodba

državljanov na osebi ali lastnini, ter pri tem zapažene prestopke, nemarnosti in pogrešnosti, kamor kaže, naznanjati;

8. gledati na prepoved pobišnega prodajanja tiskovin in ne trpeti, da bi se tiskovine — kolikor tega postava ne dopušča — pribijale na ulicah in drugih očitnih mestih, ter posebno imeti oko na take ljudi, katerih obrt ali zaslužek je v tem, da pohajajo od kraja do kraja;

9. popotne ljudi, če prosijo ter služba dopušča, spremljati (sprevajati) po takih potih, kodar ni varno;

10. vojaške uhajavce (dezerterje) in vsakega vojaka, ki v sumljivih okoliščinah ne more pokazati veljavne izkaznice, prijemati ter izročati najbližjemu vojaškemu poveljstvu, ali pa službenemu oblastvu (§. 95. službenega navodila);

11. ubežnike pred vojaško stavo prijemati in po okoliščinah postavljati pred politično oblastvo;

12. ljudi z iskavnim listom preganjane zapirati in pazno oko imeti na vlačugarje, ogleduhe, pod policijski nadzor djane in odpravljene osebe, po tem izpuščene kaznjence, o katerih na službeno oblastvo postajnim poveljstvom pošilja razkazilnice;

13. na javne zavode in naprave, kakor so: železnice, telegrafi, ceste, ob cestah in potih zasajeno drevje, prekopi (kanali), mostovi, občni vodnjaki, zapornice in postavljeni spominki, na oznamenila državnih in deželskih mej, na kažipote (cestokaze), deske ali table z imeni krajev in hišne številke paziti, opažene, javni varnosti škodljive pomanjkljivosti ali nedostatke in poškodbe, kakor tudi pomanjkljive naprave pri železnih cestah, ladijah parnicah in drugih občilih oblastvom naznanjati ter prestopnike propisov veljavnih za takošne javne naprave in naredbe, oziroma škodnike dotične prijemati in po okoliščinah pred oblastva postavljati;

14. za prosto ali neovirano zvezo poti po suhem in na vodi skrbeti, in sploh gledati na to, da bode vsakdo pokoren temu, kar velevajo pravila cestne policije in pa propisi za vožnjo po rekah dani. Uporneže je odvajati k najbližjemu varnostnemu oblastvu.

Kedar občinski uradi (županije) potrebujejo pomoči žandarstva, naj se (po §. 31. postave) zastran tega obračajo na službeno oblastvo. Samo v prav silnih ali nujnih slučajih, ali če ondukaj, kjer ima žandarstvo svoje stajališče, ni političnega oblastva, utegnejo se obrniti neposrednje na dotičnega poveljnika žandarske postaje. Ali proseče oblastvo naj vsako tako zaprosbo brez odloga na znanje dá službenemu oblastvu. O takih zaprosbah naj žandarstvo deluje po določenih zaprosivšega oblastva ali županstva ali pa morebiti uradnika, kateremu bi oblastvo bilo tisto uradno djanje izročilo, oziroma županovega namestnika, kateri so za to odgovorni.

(Dalje prihodnjič.)

Pogled na Koroško.

Sedaj, ko je veliko število rodoljubov iz vseh pokrajin v Gorotanu, ne bode odveč, ako spregovorimo nekaj besedi o Koroški.

Ozrimo se nekoliko nazaj v zgodovino. Zgodovina dežele Koroške je kos slovenske zgodovine. Ni nam treba ponavljati, kar trdé vsi resni zgodovinarji, da bila je Koroška nekdanj čisto slovenska dežela. A ne samo to. Ondi je bil dolgo časa sedež slovenskih vojvodov, ki so vladali tudi Kranjsko in dolnje Štajarsko. Dobro uro na severni strani od Celovca še stoji vojvodski kamen, na katerega je vsak nov vojvoda stopil, ter zbranemu ljudstvu pravično vlado obljubil. Napis na tem kamnu je slovensk, in samo slovensk.

Sedaj pa je ravno v onem kraju meja med slovenskim in nemškim jezikom. Ako bi bilo tudi nekdanj tako bilo, moral bi se na kamnu gotovo tudi nemšk napis najti. Ako bi tedaj tisoč drugih prič ne bilo, že ta ta zadostuje v dokaz, da bila je Koroška nekdanj vsa slovenska. Pozneje se je Slovenska Krajina raztrgala v razne vojvodine, ki obstoje še dandanes; Bavarci so pritisnili v deželo, ter jo počasi ponemčili, nekaj z nemškimi naseljenci, nekaj s tem, da so se domači ljudje nemškega jezika privadili. Slovensko ime in slovenski jezik prišla sta ob veljavo in v zaničevanje po vsi slovenski zemlji, kakor nam je znano. To zaničevanje slovenščine na Koroškem še dandanes ni prenehalo, in slovenski Korošec, strahovan in v manjšini, od nemškega soseda „windischer“ imenovan, nosi še vedno pečat sramote na svojem čelu. Kranjski Slovenci vsaj v primeri s Korošci še svobodno dihaljo, in se čutijo vsaj domačine v svoji deželi. Slovenski Korošci pa so tujci v lastni deželi, ako se nočejo poturčiti — pardon! — ponemčiti. V šolah in uradih se čuje, se ve da, le nemški jezik in če se kak korak na bolje stori, kmalu gré zopet za dva koraka nazaj.

Po slovenskem Koroškem so ponemčena vsa mesta in trgi, celó že večje vasi; še Koroški narodnjaki se poslužujejo v besedi večinoma le nemščine. Kmetje okoli Celovca, vsi Slovenci, so nemško-slovenski utrakvisti, ter so si naredili za domačo rabo neko čudno mešanico med slovenskim in nemškim jezikom. Besede so nemške, oblike in duh jezika pa še slovensk, na primer: „an prif sem mu šribou, pa ni nobene antverti nazaj dau.“ Samo v hribih na Kranjski in Štajarski meji se nahajajo še cele občine, kjer ljudje ne govoré družega jezika ko slovenskega, a tudi tam je zeló popačen.

Koroški Slovenci se odlikujejo pred svojimi nemškimi sosedi z lepšo rastjo, z večjo npravnostjo in večjo pobožnostjo; toda narodno veljavo tlači prevelika mehkota in tolikoletne neugodne razmere storile so jih nemškim sosedom čisto podložne in brezpogumne, akoravno v medsebojnih pretepih še poguma dovolj kažejo. Kar jim je pa vedno največ v kvar hodilo, bilo je in je še pomanjkanje národne inteligencije. Slovenec, prišedši v šole, se je tam večidel tako ponemčil, da je bil „eo ipso“ za svoj narod izgubljen. Kar ponemčevanje še nekoliko zadržuje, so slovenske pridige, mašne bukvice, in v poslednjem času knjige družbe sv. Mohora. V nekaterih krajih berejo tudi „Novice“; „Praktika“ se povsod nahaja. Od onega časa, kar je izhodna Koroška spadala še pod Lavantinsko škofijo, imajo v mnogih hišah še Slomšekove bukve. Razširjanje kakkega slovenskega kmetijskega časnika bilo bi zeló potrebno. Slavnoznaní rodoljub Einspieler se je principiélno mnogo mnogo potegoval za svoje slovenske rojake, toda brez praktičnega vspeha. „Kärntner Blatt“ in njegov naslednik, v vsem poštena in dobro vredovana lista, kažete, kako rahlo se mora na Koroškem postopati, da se ne razžali nemška gospôda na slovenskem Koroškem.

Velike gore ločijo Korošce od drugih Slovencev, in njihovo upanje sta le železnica in telegraf; to dvojno sredstvo premaguje hribe in doline, vode in kopno zemljo. Živo trebalo bi železnice, ki so jo namerali Tržačani, namreč od Loke čez Kranj in Kokro na Jezero, Kapljo in Doberlo ves do Vélíkovca. V Vélíkovškem okraji je največ Slovencev, in Doberla ves bila je na blizu središče Koroških Slovencev.

Dežela Koroška je hladna, zdrava, rodovitna, v obče lepa. Visoke gore in krasne doline jo kinčajo.

Naši popotniki, ki so šli slavit spomin Janežičev, so prišli do Vrbe, ki leži kraj Vrbskega ali Celov-

škega jezera. To jezero je 5 ur dolgo in pol ure široko, obdano z majhnimi gorami in lepo ležečimi vasmí. Od Vrbe do Celovca se vozi majhen parobrod po jezeru, ter se mudí pri vseh večih krajih tik jezera. Od Vrbe so se obrnili naši popotniki na južno stran proti Rožni dolini, katera nima zastonj tega imena, kajti zares je krasna. Drava dere po sredi nje, na desnem in levem bregu pa je krasno polje, ki ga obdelujejo marljivi Slovenci. Mnogo lepih vasi je razsejanih po dolgi in precej prostorni dolini. Skoraj vsi imenitnejši narodnjaki in pisatelji Koroško-slovenski so iz Rožne doline domá.

Koroški Slovenci so dobri, priljudni, krotki in postrežni, zato smo si gotovi, da se gostje raznih slovenskih krajev ondi prav dobro imajo, da so domá med domačimi, „svoji med svojimi“. Zato pa tudi upamo in želimo, da bo Janežičeva svečanost Koroške Slovence tesneje k južnim in izhodnim bratom priklenila. En Korošec, ki je v Ljubljani ostal.

Politične stvari.

Kratek pregled politike Avstrijske od začetka ustaje na jugu do danes.

Da si smo neprenehoma pazljivo sledili ves čas boja na jugu politiko Avstrijsko in marljivo zaznamovali važnejše čine njene, mislimo vendar vstreči bralcem, ako posamezne dogodbe in prikazni nabereмо na nit ali postavimo v vrsto, da bo ta stvar vsakemu bolj jasna, bolj razločna. To storimo brez kritike, vsaj ne vemo, kako daleč smemo po današnji tiskovni svobodi.

Skonca, ko je v Hercegovini počila ustaja, se Avstrijska — enako drugim državam — še zmenila ni za njo. Še le, ko plamen ni le ne brž bil pogašen, ampak čedalje bolj se razširjal, je nastavlil Andrassy uhó. Šel je iz Dunaja ukaz, zapreti meje vsemu vojnemu orodju in ljudem, ki bi hoteli iti na pomoč ustajnikom.

V tem je vnela ustaja se tudi po Bosni na več krajih. Evropske vlade so se stisnile skup in sklenile pritiskati na Turčijo, naj pomiri ustajnike ne toliko z orožja silo, kolikor z lepo besedo, z obljubami, da se bodo vpeljale reforme. Za tajnika Evropskih vlad bil je izvoljen Andrassy, ki je izdelal načrt Turčiji potrebnih prenaredb (reform) ter poslal ga v Carigrad. Nasledek tega je bil ta, da je Turčija izvolila neko „komisijo“, ki je imela preiskavati pritožbe „raje“. Ob enem je dobil general Rodić ukaz prigovarjati v Dalmacijo pribeglim, naj z zaupanjem vrnejo se na svoj dom, ustajnikom v orožji pa, naj se podajo in sprejmo ponudbe Turčije. Al pri obojih prazno delo, povsod je bil odgovor: „rajši smrt, nego nazaj pod Turka“. Nič bolje niso opravili različni Avstrijsko-ogerski uradi pri pribeglih iz Bosnije. Bosniški ustajniki so pričeli ustajo pod zastavo Avstrijsko in klicalí: „živio naš car Franc Jožef!“ Ako bi bil Andrassy poslušal ta klic, gotovo bi bilo krvavega boja že konec in Avstrija za eno deželo bogatejša.

Evropske vlade so se blamirale s svojim tajnikom Andrassyem ravno tako v Carigradu, kakor pri ustajnikih; zato je bil pri shodu v Berolinu izbran drug tajnik — Gorčakov, ki pa Angležem ni bil po volji; Avstrija je dobila nalogo žandarja, da zasede Bosno, ako bi se Turčija branila novih predlogov Gorčakovih. Zdaj pa so Turki zmedli štreno, ker je bil sultan Abdul-Adšid s škarjami k preroku poslan, za njim kmalu dvoje ministrov, ki sta bila Turkom sumljiva, da hočeta pogajati se z Evropskimi vla-